

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Fjärde årg. No 14.	Prenumerationspris. 1 månad Mr. 12: — I Sverige: 1 månad Kr. 0:75 I Finland: 1 månad Fmk. 1:50	Utgives av Svenska Folkförbundet i Reval alla onsdagar. Ansvarig redaktör: N. Blees. Redaktionens adress: Riddaregaten 3, Reval.	Annonspris. 2 mk. pr mm. I Sverige: 10 öre pr. mm. I Finland: 30 penni pr mm. För annons, som införes 10 eller flera ggr, räknas 20% rabatt.	27 april. 1921.
------------------------------	---	--	--	--------------------

Våra närmaste mål.

Av H. P.

I.

Svenska Estland räknar f. n. 21 folk- och 1 folhögskola. Av dessa har folkskolan på Odensholm av olika hinder ännu ej kommit i gång och Klockargårdsskolan på Nuckö i följd av eldsvåda i vintras så förstörts att undervisningen måste inställas.

Vi kan säga att våra folkskolor blivit betydligt bättre under de 2—3 sista åren, när undervisningen skett på modersmålet, men måste öppet erkänna, att det fattas ytterst mycket innan vi kan tala om ordentliga folkskolor i alla våra samhällen. De flesta skolor sakna tidsenliga hus och på Nargö oh Wichterpal har man hållit skola i bondstugor. På Nargö kan det av rysarna under första krigsåren demolerade huset genom en större remont igångsättas, i Wichterpal saknas det helt och hållet.

Enligt den nugällande skollagen åligger det kommunen att skaffa skollokaler, d. v. s. bygga skolhus. Våra kommuner äro nog f. n. i sådant läge att det faller dem ekonomist rätt svårt att fullgöra sin plikt härvidlag, men med god vilja finnes även utvägen.

Tidsenliga skolhus i alla våra bygder och detta forstast möjligt.

Folkskolan med 6-årig kurs utgör bottenskolan. På den bygger mellanskolan. Enligt den nya

skolstadgan som i en snar framtid inlämnas till riksdagen skall den bli 5-klassig.

Att vi Estlandssvenskar behöva ett sådant läroverk är så tydligt och klart att en närmare förklaring är onödig.

Vår mellanskola får bliva en samskola — ett realgymnasium med demissionsrätt till universitetet. Efter två år när våra folkskolor utexaminerat sin 6:te klass bör vårt gymnasium öppna sina portar. Platsen för detsamma tål ännu att diskuteras. För Reval tala flera skäl, men även Nuckö och Ormsö vore att tänka på, isynnerhet om man för ändamålet lyckas få någon av staten övertagen herrgårdsbyggnad.

Medel för detsamma borde i huvudsak fås av staten, så vitt elevantalet motsvarar den statliga normen. Att kraftiga privat tillskott komma att behövas är även givet. Att det ej går så lätt att få vårt realgymnasium i gång måste vi vara beredda på, men svårigheterna äro till för att övervinnas.

Tiden är inne att börja med förarbetena.

Latnushallskurs på Birkas.

Samtidigt med en lärarkurs på Birkas den 1 juli—1 sept. anordnas därstädes en lanthushållskurs för flickor.

Ej fler än 10—12 elever kunna mottagas och dessa skulle få

övning i matlagning, tillvaratagande av slakt, frukt och grönsaker samt i andra husliga sysslor såsom bakning, städning, tvätt, mangling, strykning, dukning och servering.

Något arbete i trädgård med rensning och skörd samt i ladugården med mjölkning och rykning skulle också förekomma. —

På möjligen överbliven tid kommer handarbete att övas. Önskvärt vore emellertid då att äga en symaskin på Birkas! Vari från skall denna och kanske ännu en komma? Det är svårt att reda sig utan symaskin i ett stort hem!

Trots att jag vet, det är mycket svårt att komma ifrån hemmet med alla dess sysslor ute på åker och äng just denna tid, hoppas jag dock, att någon här och där i de svenska bygderna han få tillfälle att bevista denna sommarkurs, som alldeles säkert kommer att bli både nyttig och trevlig. Inga lektioner i sommarvärmen, utan endast praktiska övningar i allt, som hör till lanthushållet.

Någon avgift för kursen blir det ej, men naturligtvis måste dessa elever, såväl som de, vilka nu gå på Birkas, ta med sig den mat de själva äta och med pengar eller något annat betala mjölk och sackarin, som åtgår för var och en. Hur mycket som går åt av de olika sorterna kan genom erfarenhet lämnas uppgift på från Birkas.

Nödvändigt är att snart anmäla sig! Bäst är att göra detta till de lärare eller lärarinnor, som bo närmast eller vid personligt besök å Birkas och hänvändelse till undertecknad.

Dicken Axell.

Från Gammal Svenskby.

har till en av våra medarbetare ankommit följande brev:

Gammal Svenskby, 10-III-21.
Herr — n — n, Wormsö.

Edert vänliga brev av den 22-I. har anlänt till oss den 8 mars. Detta brev mottogs av oss med stor glädje, ty vi se att vi ännu icke äro förglömda av våra stamförvanter, och att det finns personer bland dem, som äro intresserade att få höra något om vårt läge härnere vid Dnjeperfloden. Det väcker en glädjeström bland oss, Gammal svenskby-svenskar, som på mer än ett år blivit avskurna från våra svenska

stamförvanter. Vårt läge är dåligt. Vår förmögenhet är plundrad. Våra sädesfält måste till en stor del redan ligga ouppodlade. Vi sakna arbetshästar, redskap och maskiner samt livsmedel, kläder och fotplagg. För närvarande härja svåra sjukdomar i vilka en stor del folk dör. Under sistlidna sommar har vår lilla by i fem månader legat i frontlinjen. Sommaren 1919 har den legat i frontlinjen sex veckor. Kanona-

Jordbruket

Av Konsulent Erik Green.

Odling av rotfrukter!

Nu, när vårbruket skall börja vill redaktionen av "Jordbruk" rikta en uppmaning till alla lantbrukare att odla rotfrukter. Genom rotfruktsodling vinnes flera fördelar. Så erhåller man ett synnerligen förträffligt foder åt alla husdjuren. I synnerhet för mjölkkor och ungdjur äro de oumbärliga, ifall man skall tänka på någon uppryckning av ladugårdsskötseln. Dessutom är det inga grödor, som kunna ge sådana skördar som rotfrukterna. Av sädeslagen ger höstsäden den högsta skörden räknat i torrsubstans — vad som menas med torrsubstans är förklarat i ett föregående nummer av denna tidning — men överträffas dock av rotfrukterna. Detta skulle kunna visas med siffror, men utrymmet tillåter det icke.

Vidare tvingar mig rotfrukterna till en mera noggran skötsel av gården, varigenom jag bland annat motarbetar ogräset. Till slut äro de fördelaktiga genom sitt nedträngande i de djupare jordlagren, varigenom de åstadkomma ett luckrande av alven. Allt detta gör, att rotfrukterna äro synnerligen lämpliga förfrukt för mera fordrande växtor, t. ex. korn. Den lämpligaste platsen i växtföljden för detta säderslag med sitt svaga rotsystem är just efter en rotfruktsgröda. Rotfrukterna äro således

ett medel till att höja såväl ladugårdens som åkers avkastning.

De rotfrukter som skola odlas bli olika efter jordmån och jordens tillstånd, men efter allt att döma tro vi, att det är rovor som i första hand måste ihågkommas, utom på den styva leran där kålrötter skola odlas. Foderbetorna ställa så stora krav på jordens bördighet, att det avrådes från att börja rotfruktsodlingen med dem.

Om ordningen i växtföljden kan sägas, att den bästa platsen är efter råg. Klokast har naturligtvis den varit, som redan i höstas gödslade ett särskilt stycke med tanke på kommande rotfruktssådd men ifall ej detta är gjort, så är som nyss nämnts, efter råg den bästa platsen. Rotfrukterna ställa nämligen mycket stora fordringar på att jorden är väl gödslad och i synnerhet gäller det för oss, som sakna konstgödsel, att ej spara på ladugårdsgödseln. Så vi nu rotfrukterna på det ställe, där det förra året var råg, så har jorden icke hunnit bliva så utsugen. Jordens bearbetning är i stort sett densamma, som för andra säden. Vad vi dock skola komma ihåg är, att ytan bör vara ganska finfördelad. Fröet är ju mycket litet och för att underlätta groningen måste också jordpartiklarna vara mycket fina.

Sådd på drill, d. v. s. sådd på särskilda upphöjningar av jorden bör ej ske annat än på de stäl-

len, där matjordslagret är tunt, ty vid drillsådd förlorar man i yta. Dessutom rör man i åkern alldes för mycket vid drillarnas uppläggande, så att jorden lätt uttorrar. Avståndet mellan raderna skall vara omkring 50 cm. eller 1 aln.

Vad såningstiden beträffar, skall den genast följa, sedan jag sått mina andra vårsäden. Det finnes ingen anledning till att skjuta upp rotfruktssådden en längre tid, på en del ställen ända fram till midsommar, ty även här gäller det att tidig sådd i de flesta fall ger högre avkastning.

På utsäde skola vi ej vara sparsamma, ty det enda botemedlet mot jordlopporna är att så tjockt, så riklig tillgång på plantor. Utsädet är den minsta utgifts-posten för våra rotfrukter. Vidare bör ihågkommas att ju bättre jorden är, desto mindre frö behövs det. Av rovfrö böra vi taga omkring 7—9 kg eller 17—21 skålpund på dec. och av kålrötter det samma. Av foderbetor behövs det omkring 25 kg. eller 60 skålpund pr dec.

Endast prima frö bör användas. Det finnes i marknaden frö från Sverige av Veibulls välkända sorter, som vi lugnt kunna köpa. De betinga ett pris av omkring 3000 mark pudet.

Mycket skulle kunna vara att säga om rotfruktssådden, men utrymmet tillåter det icke. Om gallring och vården under växandet skall i en kommande artikel redogöras.

den dånade över våra huvuden och granater föllo på olika ställen Några familjer gömde sig i källar- ne, andra flydde åt steppen. Vi längta att få vandra hem lill vårt gamla fädernesland.

En varm hälsning sänd av oss alla till alla som fråga efter oss.
Andreas P. S. Buskas.

Amanuens Erik Lundström håller föredrag i Reval.

Söndagen den 24 april höll amanuens Erik Lundström föredrag över ämnet "Spetsbergen, kolets och glaciärernas land" å gamla skolan, Riddaregatan 3, i Reval. Salen var proppfull och hänförelsen stor. Åhörarna voro lyckliga nog att få vara med om en—ofta äventyrlig—färd däruppe i Spetsbergen. Det intressanta föredraget illustrerades med många vackra ljusbilder.

Vårfesten.

Söndagen den 24 dennes, senare på kvällen och sedan amanuens Lundström hållit sitt föredrag, vidtog "vårfesten" på Schwarzenhäupter. Amanuens Erik Lundström och Doktor Carl Sundbeck—vilken sistnämndes närvaro var en angenäm överraskning—höll tal för svenska språket och fosterlandet. Stämningen var överhuvudtaget fosterländsk Professor John Bergman, Dorpat, skickade telegram. Inkomsten skall lämnas till S. O. V. till förmån för Birkas folkhögskola.

"Egnahemsfrågan."

Den nya agrarlagen gör det möjligt för jordbeövande att er- hålla jord. Även många svenska jordlösa familjer komma att för- ses med sådan. Med anledning härar uppmanar "Nucköbo" i nr. 12 ägarna till de blivande nya hemmanena icke utan vidare byg- ga sig nya hus utan först vända sig till S. O. V:s styrelse, som

gärna skall stå till buds med råd och anvisningar i det ena eller an- dra avseendet. Icke blott namnen på de nya gårdarna utan även "husplanerna" böra vara svenska. Alla nya byggnader: boningshus och stallar skola byggas efter svensk stil. På vår förfrågan har konsulent Erik Green vid Birkas folkhögskola lovat se på ritnin- garna till de blivande byggnad-erna. Han är sakkunnig och kommer att vara till stor nytta härvidlag. Alltså, börja inte byg- ga innan du först gjort en hus- plan, som du gör klokt i om du visar för konsulent Green! Du kommer icke att ångra det, och herr Green vill gärna vara behjäl- lig i dessa frågor.

Redovisning.

Genom köpmannen Herr Olof de Verdier har jag mottagit 80.222 Emk och 20 norska kro- nor enligt följande lista:

Olof de Verdier . . .	5.000	Emk
E. Larsson	3.000	"
S. Bergvall	3.000	"
Helge Karlén	3.000	"
C. Möller	3.000	"
O. A. Ramkvist	3.000	"
A. Hammarström	3.000	"
C. Bäckman	3.000	"
Lindgren, Gbg	6.500	"
E. Palmén	3.000	"
En Nordman	6.500	"
Svenska Läder och		
Man. A. B.	8.000	"
Gösta Cederholm	2.000	"
O. A.	5.000	"
C. Hellberg	2.000	"
H. W.	5.000	"
Andersson	222	"
A. B. Handel och		
Industri	8.000	"
J. Wiksell	3.000	"
O. A. Hedman	5.000	"
C. A. B.	20 n. kr.	

Ytterligare äro tecknade, ehuru ej ännu inkasserade åtskilliga tusen mark.

Till alla dessa rikssvenskar, som så varmhjärtat och på ett så utomordentligt frikostigt sätt

bistått vår lilla svenska försam- ling i Reval, och särskilt till Herr Olof de Verdier, som haft insamligen om hand, frambäres härmed ett varmt och värdsamt tack!

Reval den 12 april 1921.

Nils Linderstam,
pastor.

Ovanstående 80.222 Emk. och 20 n. kronor mottagna i kyrko- kassan erkännes tacksamt.

H. Blees,
kyrkokassör.

Lärare Johan Tomty död.

Folkskollärare Johan Tomty från Paschlep, som en längre tid varit sjuklig, avled den 19 april. Lärarebristen har förr varit stor, nu har antalet åter minskats med en man. Tomty har i 19 år va- rit lärare, och efter sin förmåga verkat som svensk lärare. Han efterlämnar familj.

Lokala meddelanden

Republiken Estlands borgmästare och Kretsrådsprezidenter hos premiärministern.

Premiärministern hälsade själv- styrelseinstitutionernas represen- tanter välkomna och uttrykte sin glädje över att se dem. Riksöld- sten ville isynnerhet ha reda på de brister och behov, som här och där ännu finnas i landet.

Man klagade bl. a. över sko- lornas underhåll. Att byggandet av nya skolhus var förenat med så stora utgifter, som stego kom- munerna över krafterna. Likadant var det i städerna med underhållet av de fattiga.

Premiären gav råd och anvis- ningar. Först och främst gälde det att slopa all politik och ägna sig åt ett enigt arbete. Vi äro ännu i begynnelsestadiet och veta icks riktigt vad som egentligen fattas och är av behovet påkallat. Livet skall själft lära oss det. Det gälde att hushålla sparsam-

mare och icke sträva efter att hals över huvud på en gång praktiskt genomföra en hel massa nya företag. Så småningom då vi bli starkare hinna vi nog ändå realisera de planer, som vi finna nödvändiga. Måne det icke skulle gå att bilda s. k. skolkommuner, som helt självständigt skötte den del av skolornas underhåll, som tillkommer kommunen, tyckte Premiärministern.

Livsmedelsförhållanden.

Revals stadslivsmedelsförvaltning ehåller under de närmaste dagarne 30.000 pud råg, vars pris är 415 mk. pr. pud. Prisetna på livsmedlen ha återigen börjat sjunka. Sockret, som efter påsken kostade 36 mk. skålp., såldes en dag i någon butik för 29 mk. — Även med valutan har det blivit en liten förändring, i det att estniska markens värde under den sista tiden något stigit — 500 marks estniska banksedlar tryckas f n. i Helsingfors och släppas efter ett par veckor ut.

Utställningen.

Handels- och Industriministeriet har lovat ett lån på 500.000 Emk. till Estlands utställning för uppförande av nya byggnader.

Utlandet.

Den engelska gruvstrejken.

Emellan regeringen och partierna ha underhandlingar pågått och man väntar en lösning och översenskommelse genom ömsesidiga eftergifter. Flera av arbetar ledarna varna mot att spänna bågen för högt i dessa nedgångstider.

Tyskland vänder sig till Förenta Staterna.

Tyskland har vänt sig till Förenta Staterna och anhållit att president Harding ville bli Tysklands förmedlare i frågan angående krigskadeersättningen till de allierade och bestämmandet av skadeståndssumman. Vidare ber Tyskland att Amerika åtog sig utbetala Frankrike och England och

bleve då Förenta Staterna Tysklands enda stora fordringsägare Förenta staterna skall behandla frågan och inleda underhandlingar.

Ober-schlesien.

Ententen har beslutat, att Ober-schlesien skall delas mellan Polen och Tyskland.

Tyska kejsarinnans hegravning.

Berlin, 19 april. De jordiska kvarlevorna av Tysklands förra kejsarinna begrovos i dag i Posdam Begravningsceremonierna voro högtidliga och stämningsfulla. Några mellanfall intäffade icke. En till etthundratusental uppgående människomassa hade samlats för att visa kejsarinnan sin sista hyllning. I sorgetåget deltog barnabarn, kronprinsen, tyska furstliga personer, förre premiärministern, hela förra hovstaten samt ett hundratal generaler och atmekommendörer, bl. a. Hindenburg, Ludendorff och Mackensen.

J. F. Hallmans

Bokhandel, Uddevalla, Sverige
anbefaller sig för leverans av all sorts

Svensk litteratur

såsom läroböcker, romaner, memoarverk, resebeskrivningar, teologi, religiösa berättelser, läkareböcker, ungdomsböcker, biblar och psalmböcker.

Begär våra bokkataloger, som sändas gratis och franko.

Ävenledes framhålles vårt välsorterade lager av dansk, norsk, tysk, fransk och engelsk litteratur.

Schwedische

Briefmarkenhandlung

(Innehavare Wilhelm Liljencrantz)

Königstrasse 6, W. 3.

Köper och säljer frimärken av alla slag.

Specialitet:

baltiska och ryska märken.

Gynna

Svenska Frimärksaffären.